– Sloveenia valitsus, esindaja: M. Remic,

– Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: T. Harris, keda abistas *barrister* J. Stratford,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: G. Braun ja V. Kreuschitz,

olles 22. mai 2008. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab EÜ artikli 43, EÜ artikli 48 ja EÜ artikli 234 tõlgendamist.

2 Taotlus esitati menetluses, milles Bajas (Ungari) asutatud äriühing Cartesio Oktató és Szolgáltató bt (edaspidi „Cartesio") oli esitanud kaebuse otsuse peale, millega jäeti rahuldamata taotlus teha äriregistrisse kanne tema asukoha Itaaliasse üleviimise kohta.

Siseriiklik õiguslik raamistik

Tsiviilkohtumenetlust reguleerivad õigusnormid

3 Tsiviilkohtumenetlust käsitleva 1952. aasta III seaduse (a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. Törvény, edaspidi „tsiviilkohtumenetluse seadustik”) § 10 lõige 2 sätestab:

„Teises kohtuastmes:

[…]

b) vaatavad maakohtute (või pealinna kohtu) pädevusse kuuluvaid asju läbi piirkondlikud apellatsioonikohtud.”

4 Seadustiku § 155/A näeb ette:

„1. Kohus võib Euroopa Ühenduse asutamislepingu alusel esitada Euroopa Ühenduste Kohtule eelotsusetaotluse.

2. Kohus esitab Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse määrusega ning ühtlasi peatab menetluse. […].

3. Eelotsusetaotluse esitamise määruse peale võib esitada määruskaebuse. Edasi ei saa kaevata määruse peale, millega on jäetud rahuldamata eelotsusetaotluse esitamise taotlus.

[…]”

5 Sama seadustiku § 233 lõige 1 sätestab:

„Esimese kohtuastme kohtute otsuste peale võib esitada apellatsioonkaebuse, kui seadusega ei ole sätestatud teisiti […]”

6 Nimetatud seadustiku § 233/A näeb ette:

„Teises kohtuastmes toimuvas menetluses tehtud määruste peale võib esitada määruskaebuse, kui edasikaebamise õigus on esimese kohtuastme menetluses kohaldatavate õigusnormidega ette nähtud […].”

7 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 249/A sätestab:

„Määruskaebuse võib esitada teises kohtuastmes toimuvas menetluses tehtud määruse peale, millega on jäetud rahuldamata eelotsusetaotluse esitamise taotlus (§ 155/A).”

8 Seadustiku § 270 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui seadusega ei ole ette nähtud teisiti, vaatab Legfelsőbb Bíróság (ülemkohus) läbi kassatsioonkaebusi. Seda reguleerivaid üldsätteid kohaldatakse *mutatis mutandis*.

2. Pooled, menetlusse astujad ja teised isikud, keda see otsus puudutab, võivad esitada otsuse neid puudutava osa suhtes Legfelsőbb Bíróságile õigusküsimustes kassatsioonkaebuse jõustunud kohtuotsuse ja menetlust lõpetava kohtumääruse peale, tuues aluseks õigusnormi rikkumise.

[…]”

9 Sama seadustiku § 271 lõige 1 sätestab:

„Kassatsioonkaebust ei saa esitada:

a) esimese kohtuastme jõustunud kohtuotsuste peale, kui seadusega ei ole sellist võimalust ette nähtud;

b) kui pool ei ole kasutanud õigust esitada apellatsioonkaebus ning kui teise astme kohus on huvitatud isiku vastaspoole esitatud apellatsioonkaebuse läbivaatamisel jätnud esimeses kohtuastmes tehtud otsuse muutmata;

[…]”

10 Nimetatud seadustiku § 273 lõige 3 sätestab:

„Kassatsioonkaebuse esitamine ei peata kohtuotsuse täitmist. Poole taotlusel võib Legfelsőbb Bíróság erandkorras kohtuotsuse täitmise peatada. […]”

Äriühinguõigus

11 Äriühinguid käsitleva 1997. aasta CXLIV seaduse (a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény) § 1 lõige 1 sätestab:

„Käesolev seadus reguleerib Ungaris asukohta omavate äriühingute asutamist, struktuuri ja toimimist, nimetatud ühingute asutajate ja osanike (aktsionäride) õigusi, kohustusi ja vastutust ning äriühingute ümberkujundamist, ühinemist ja jagunemist […] ning nende lõpetamist.”

12 Seaduse § 11 näeb ette:

„Ühinguleping (asutamisakt, ühingu põhikiri) sisaldab järgmist:

a) äriühingu ärinimi ja asukoht

[…]”

13 Äriregistrit, äriühinguid puudutava teabe avalikustamist ja kohtu äriregistrimenetlust käsitleva 1997. aasta CXLV seaduse (a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a

bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény, edaspidi „äriregistriseadus”) § 1 lõige 1 sätestab:

„Äriühing on kaubanduslik ühendus […] või muu kaubandusliku iseloomuga õigussubjekt, […] mille loomine toimub selle kandmisega äriregistrisse – kui seaduse või valitsuse määrusega ei ole sätestatud teisiti – kaubandustegevuse läbiviimiseks tulu saamise eesmärgil. […]”

14 Seaduse § 2 lõige 1 näeb ette:

„Artiklis 1 nimetatud õigussubjektide kohta võib teha äriregistrisse kande, kui seadusega on ette nähtud kohustus või võimalus nimetatud registrisse kande tegemiseks.”

15 Nimetatud seaduse § 11 näeb ette:

„1. Äriühingu kannab äriregistrisse nimetatud registrit pidav maakohus (või pealinna kohus) […]

2) […] äriühingu kannab registrisse ja muud käesoleva seadusega selles osas ette nähtud menetlused viib läbi kohus, kelle tööpiirkonnas on selle äriühingu asukoht.

[…]”

16 Sama seaduse § 12 lõige 1 sätestab:

„Äriregistrisse kantakse äriühingu andmed, mida on nimetatud käesolevas seaduses. Register sisaldab kõigi äriühingute kohta järgmist:

[…]

d) äriühingu asukoht […]”

17 Äriregistriseaduse § 16 lõige 1 näeb ette:

„[…] äriühingu asukoht on koht, kus asub tema peakontor […]”

18 Seaduse § 29 lõige 1 sätestab:

„Taotlused äriühingu registrikannete muutmiseks tuleb esitada äriregistrit pidavale kohtule 30 päeva jooksul vastava muudatuse tegemisest, kui seadusega ei ole sätestatud teisiti."

19 Nimetatud seaduse § 34 lõige 1 näeb ette:

„Igasugune äriühingu asukoha üleviimine kohta, mis kuulub äriregistrit pidava teise kohtu tööpiirkonda, tuleb registreerida muudatusena selles kohtus, mille tööpiirkonnas on endine asukoht. Viimati nimetatud kohus vaatab läbi taotlused seoses asukohavahetusele eelnevate muudatustega ning otsustab üleviimise kande tegemise."

Rahvusvaheline eraõigus

20 Rahvusvahelist eraõigust käsitleva 1979. aasta dekreetseaduse nr 13 (a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet) § 18 sätestab:

„1. Juriidilise isiku õigusvõimet, tema äritegevuse vormi, juriidilise isiku staatusega seotud õigusi ja tema osanike vahelisi õigussuhteid reguleerib sellele juriidilisele isikule kohaldatav õigus.

2. Juriidilisele isikule kohaldatakse selle riigi õigust, kus juriidiline isik on registreeritud.

3. Kui juriidiline isik on registreeritud mitme riigi seaduse alusel või kui […] registreerimine ei ole juriidilise isiku registrijärgse asukoha riigis kehtiva õiguse alusel vajalik, kohaldatakse talle tema asukohariigi õigust.

4. Kui juriidilisel isikul ei ole registrijärgset asukohta või kui tema asukohad on mitmes riigis ning kui neist riikidest ühe riigi seadus ei näe ette registreerimiskohustust, siis kohaldatakse talle selle riigi õigust, kus asub tema peakontor."

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

21 Cartesio asutati 20. mail 2004 ja tema õiguslik vorm Ungari õiguse alusel on *betéti társaság* (usaldusühing). Tema asukoht on Baja (Ungari). Ühing kanti äriregistrisse 11. juunil 2004.

22 Nimetatud äriühingu usaldusosanik – isik, kes kohustub andma kapitali – ja täisosanik – isik, kes vastutab usaldusühingu võlgade eest kogu oma varaga – on Ungaris elavad ja Ungari kodakondsusega füüsilised isikud. Ühing tegutseb personali-, sekretariaadi-, tõlke-, väljaõppe- ja koolitusvaldkonnas.

23 Cartesio esitas 11. novembril 2005 Bács-Kiskun Megyei Bíróság'i (Bács-Kiskuni maakohus) Cégbíróság'ile (äriregistri osakond), kes tegutseb äriregistrit pidava kohtuna, taotluse teha äriregistrisse kanne äriühingu asukoha üleviimise kohta Gallaratesse (Itaalia) ning sellest tulenevalt muuta äriregistri senist kannet.

24 See taotlus jäeti 24. jaanuari 2006. aasta otsusega rahuldamata põhjendusega, et kehtivad Ungari õigusnormid ei võimalda Ungaris asutatud äriühingul viia oma asukoht üle välisriiki nii, et talle kohaldatavaks õiguseks jääb endiselt Ungari õigus.

25 Cartesio esitas selle otsuse peale apellatsioonkaebuse Szegedi Ítélőtáblale (Szegedi piirkondlik apellatsioonikohus).

26 Tuginedes 13. detsembri 2005. aasta otsusele kohtuasjas C-411/03: SEVIC Systems (EKL 2005, lk I-10805), väitis Cartesio eelotsusetaotluse esitanud kohtus, et kuna Ungari õigusnormide kohaselt koheldakse äriühinguid erinevalt sõltuvalt sellest, millises liikmesriigis on nende asukoht, siis on need õigusnormid vastuolus EÜ artikliga 43 ja EÜ artikliga 48. Neist artiklitest tuleneb, et Ungari õigusnormidega ei või panna Ungari äriühingutele kohustust valida oma asukohaks Ungari.

27 Samuti väitis Cartesio, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on kohustatud esitama selle kohta eelotsuse küsimuse, kuna tegemist on siseriikliku kohtuga, mille otsuste peale ei saa edasi kaevata.

28 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et Ungari õiguse kohaselt ei ole menetlus ei äriregistrit pidavates kohtutes ega apellatsiooni korras nende kohtute otsuste peale esitatud kaebusi läbivaatavates kohtutes võistlev. Seega tõstatab kohus küsimuse, kas teda saab käsitada „kohtuna" EÜ artikli 234 mõttes.

29 Juhul kui vastus sellele küsimusele on jaatav, leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus veel, et ikkagi on ebaselge, kas teda tuleb EÜ artikli 234 kolmanda lõigu mõttes kvalifitseerida kohtuna, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata.

30 Ta märgib selles osas, et kuigi Ungari õiguse kohaselt on tema apellatsiooniastmes tehtud otsused jõustunud ja täidetavad, saab neid sellegipoolest erandkorras edasi kaevata, nimelt kassatsioonkaebuse esitamisega Legfelsőbb Bíróságile.

31 Kuna kassatsioonkaebuse eesmärk on tagada kohtupraktika ühtsus, on võimalused selle esitamiseks piiratud, eelkõige mis puudutab väidete vastuvõetavust, arvestades kohustust viidata õigusnormi rikkumisele.

32 Lisaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et teoreetilistes käsitlustes ja riigi kohtupraktikas on tõstatatud küsimusi seoses sellega, kas tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 155/A ja § 249/A sätted, mis puudutavad edasikaebamist niisuguste otsuste peale, millega esitati Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus, on kooskõlas EÜ artikliga 234.

33 Selles osas märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et nende sätete tulemuseks võib olla see, et apellatsioonikohus takistab kohtul, kes on otsustanud saata asja Euroopa Kohtusse, eelotsuse küsimust esitamast, samas kui selles kohtus poolelioleva vaidluse lahendamiseks on vaja teada Euroopa Kohtu poolt ühenduse õigusnormile antavat tõlgendust.

34 Põhikohtuasja vaidluse sisu osas märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, viidates 27. septembri 1988. aasta otsusele kohtuasjas 81/87: Daily Mail and General Trust (EKL 1988, lk 5483), et EÜ artiklis 43 ja EÜ artiklis 48 ette nähtud asutamisvabadus ei anna liikmesriigi õigusnormide alusel asutatud ja selles liikmesriigis registreeritud äriühingule õigust viia oma peakontor, seega oma peamine tegevuskoht üle mõnda teise liikmesriiki, säilitades samas staatuse registreerimiskoha liikmesriigi juriidilise isikuna, juhul kui pädevad ametiasutused sellega ei nõustu.

35 Eelotsusetaotluse esitanud kohus mainib siiski, et Euroopa Kohus võib oma hilisemas praktikas olla seda põhimõtet täpsustanud.

36 Eelotsusetaotluse esitanud kohus meenutab selles osas, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt kujutavad äriühingute asutamisvabaduse piiranguid endast mis tahes meetmed, millega keelatakse või takistatakse selle vabaduse teostamist või muudetakse see vähem atraktiivseks, viidates seejuures eelkõige 5. oktoobri 2004. aasta otsusele kohtuasjas C-442/02: CaixaBank France (EKL 2004, lk I-8961, punktid 11 ja 12).

37 Lisaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Euroopa Kohus on eespool viidatud kohtuotsuses SEVIC Systems väljendanud seisukohta, et EÜ artikliga 43 ja EÜ artikliga 48 on vastuolus see, kui liikmesriigis keeldutakse üldiselt riiklikku äriregistrisse kandmast kahe äriühingu ühinemist, mille korral üks äriühing lõpetatakse likvideerimismenetluseta ja tema vara läheb täielikult üle teisele äriühingule, kui üks neist kahest äriühingust asub teises liikmesriigis, samas kui sellise kande tegemine on

teatavate tingimuste täitmise korral võimalik juhul, kui mõlema ühinemises osaleva äriühingu asukoht on esimese liikmesriigi territooriumil.

38 Lisaks on Euroopa Kohus oma praktikas kinnitanud põhimõtet, et liikmesriikide õigusega ei või äriühinguid kohelda erinevalt sõltuvalt sellest, milline kodakondsus on isikul, kes on esitanud taotluse äriühingu äriregistrisse kandmiseks.

39 Lõpuks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et nõukogu 25. juuli 1985. aasta määrus (EMÜ) nr 2137/85 Euroopa majandushuvigrupi kohta (EÜT L 199, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 83) ning nõukogu 8. oktoobri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 2157/2001 Euroopa äriühingu (SE) põhikirja kohta (EÜT L 294, lk 1; ELT eriväljaanne 06/04, lk 251) näevad nendega loodud ühenduse äriühingute vormide osas ette paindlikumad ja vähem kulutusi nõudvad tingimused, mis võimaldavad kõnesolevatel äriühingutel viia oma asukoht või üksus teise liikmesriiki ilma eelneva likvideerimiseta.

40 Neil asjaoludel otsustas Szegedi Ítélőtábla, leides, et läbivaatamisel oleva kohtuasja lahendus sõltub ühenduse õigusnormi tõlgendamisest, menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas teise astme kohus, kellele on esitatud apellatsioonkaebus äriregistrit pidava kohtu registriosakonna poolt [ühe äriühingu kohta] äriregistri kande muutmise taotluse kohta tehtud otsuse peale, on pädev esitama EÜ artikli 234 alusel eelotsusetaotlust, kui [esimese kohtuastme] kohtuotsust ei tehtud ega apellatsioonkaebust ei kontrollitud võistlevas menetluses?

2. Kas siis, kui teise astme kohtul on EÜ artikli 234 alusel õigus esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlust, tuleb seda kohut pidada viimase astme kohtuks, kellel on EÜ artikli 234 tähenduses kohustus esitada Euroopa Kohtule küsimusi ühenduse õiguse tõlgendamise kohta?

3. Kas siseriiklik õigusnorm, mis kehtestab õiguse eelotsusetaotluse esitamise määruse peale siseriikliku õiguse alusel edasi kaevata, piirab või võib piirata Ungari kohtute – vahetult EÜ artiklist 234 tulenevat – õigust esitada eelotsusetaotlusi, kui siseriiklik kõrgema astme kohus võib edasikaebemenetluses [seda] määrust muuta, eelotsusetaotluse tühistada ja kohustada [nimetatud] määruse andnud kohut jätkama peatatud siseriiklikku kohtumenetlust?

4. a) Kui Ungari õiguse alusel asutatud ja äriregistrisse kantud äriühing soovib viia oma asukoha üle teise [Euroopa] Liidu liikmesriiki, siis kas see küsimus kuulub ühenduse õiguse valdkonda või ühtlustamise puudumisel kuuluvad kohaldamisele ainuüksi siseriiklikud õigusnormid?

   b) Kas Ungari äriühing võib taotleda ainuüksi ühenduse õiguse (EÜ artiklite 43 ja 48) alusel oma asukoha üleviimist teise Euroopa Liidu liikmesriiki? Kas jaatava vastuse korral võivad päritoluriik või vastuvõttev liikmesriik kehtestada asukoha muutmise suhtes ükskõik milliseid tingimusi või loanõudeid?

   c) Kas EÜ artikleid 43 ja 48 võib tõlgendada nii, et nende alusel on ühenduse õigusega vastuolus siseriiklikud õigusnormid või siseriiklik praktika, mis

teevad äriühingutel vahet seoses neid puudutavate õiguste kasutamisega selle alusel, millises liikmesriigis on nende asukoht?

[d)] Kas EÜ artikleid 43 ja 48 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid või siseriiklik praktika, mis takistavad […] [asjassepuutuva liikmesriigi] äriühingutel viia oma asukohta üle teise liikmesriiki […]?"

Suulise menetluse uuendamise taotlus

41 Iirimaa palus Euroopa Kohtu kantseleisse 9. septembril 2008 esitatud dokumendis Euroopa Kohtul teha vastavalt kodukorra artiklile 61 määrus suulise menetluse uuendamiseks neljandat eelotsuse küsimust puudutavas osas.

42 Iirimaa märgib oma taotluse põhjendamiseks, et vastupidi kohtujuristi ettepanekus öeldule ei tule eelotsusetaotlust mõista nii, et neljas küsimus puudutab äriühingu tegeliku asukoha, st Ungari õiguse kohaselt tema peakontori üleviimist.

43 Iirimaa on seisukohal, et eelotsusetaotluse tõlkest inglise keelde nähtub, et küsimus puudutab registrijärgse asukoha üleviimist.

44 Seega väidab Iirimaa sisuliselt seda, et üks kohtujuristi ettepaneku aluseks olevatest eeldustest ei ole täpne.

45 Sellegipoolest leiab Iirimaa, et kui Euroopa Kohus peaks lähtuma samast eeldusest, peaks ta suulise menetluse uuendama, et anda käesolevas menetluses huvitatud isikutele võimalus esitada märkusi selle eelduse aluste kohta.

46 Kohtupraktikast tuleneb, et Euroopa Kohus võib kas omal algatusel, kohtujuristi ettepanekul või poolte taotlusel kodukorra artikli 61 kohaselt määrusega suulise menetluse uuendada, kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt informatsiooni või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumendile, mille üle pooled ei ole vaielnud (vt eelkõige 26. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas C-284/06: Burda, EKL 2008, lk I-4571, punkt 37 ja viidatud kohtupraktika).

47 Selles osas tuleb esmalt nentida, et eelotsusetaotlusest tervikuna nähtub, et neljas küsimus ei puuduta mitte põhikohtuasjas käsitletava äriühingu registrijärgse asukoha, vaid tema tegeliku asukoha üleviimist.

48 Nagu eelotsusetaotluses märgitud, nähtub äriühingute registreerimist käsitlevatest Ungari õigusnormidest, et äriühingu asukoht on defineeritud kui koht, kus asub äriühingu peakontor.

49 Lisaks on eelotsusetaotluse esitanud kohus vaadelnud põhikohtuasja vaidlust eespool viidatud kohtuotsuses Daily Mail and General Trust käsitletud olukorras, kus tema kirjelduse kohaselt on tegemist liikmesriigi õigusnormide alusel asutatud ja selles liikmesriigis registreeritud äriühinguga, kes soovib viia oma peakontori, seega peamise tegevuskoha üle mõnda teise liikmesriiki, säilitades samas staatuse registreerimiskoha liikmesriigi juriidilise isikuna, kui pädevad ametiasutused sellega ei nõustu. Konkreetsemalt on kohtul tekkinud küsimus, kas Euroopa Kohus ei ole oma hilisema praktikaga täpsustanud selles otsuses kinnitatud põhimõtet, mille kohaselt EÜ artikkel 43 ja EÜ artikkel 48 ei anna äriühingutele õigust peakontorit üle viia nii, et seejuures säiliks äriühingu staatus selle riigi juriidilise isikuna, mille õiguse alusel ta asutati.

50 Teiseks palus Euroopa Kohus otsesõnu, et Iirimaa ning ühtlasi ka teised huvitatud isikud lähtuksid kohtukõnedes eeldusest, et põhikohtuasjas tekkinud probleem puudutab asjassepuutuva äriühingu tegeliku asukoha ehk koha, kus asub tema juhtimise tegelik keskus, üleviimist teise liikmesriiki.

51 Kui Iirimaa keskendus kohtukõnes siiski eeldusele, et käesoleval juhul on tegemist äriühingu registrijärgse asukoha üleviimisega, väljendas ta – kuigi lühidalt – ühtlasi ka seisukohta eelduse osas, mille kohaselt puudutab põhikohtuasi äriühingu tegeliku asukoha üleviimist, seda seisukohta on ta lisaks korranud ka suulise menetluse uuendamise taotluses.

52 Neil asjaoludel leiab Euroopa Kohus, olles ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku, et tal on olemas kogu vajalik teave eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele vastamiseks ning et asja lahendamisel ei tule tugineda argumendile, mille üle pooled ei ole vaielnud.

53 Seega puudub vajadus suulise menetluse uuendamiseks.

Eelotsuse küsimused

Esimene küsimus

54 Selle küsimusega soovitakse Euroopa Kohtult sisuliselt selgitust, kas niisugust kohut, nagu seda on eelotsusetaotluse esitanud kohus, kellele on esitatud apellatsioonkaebus äriregistrit pidava kohtu otsuse peale, millega jäeti rahuldamata registrikande muutmise taotlus, tuleb käsitada kohtuna, kes on pädev esitama EÜ artikli 234 alusel eelotsusetaotlust, vaatamata sellele, et ei äriregistrit pidava kohtu otsuse tegemine ega selle peale esitatud apellatsioonkaebuse läbivaatamine eelotsusetaotluse esitanud kohtus ei toimunud võistlevas menetluses.

55 Selles osas tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et selleks, et hinnata, kas eelotsusetaotluse esitanud organ kujutab endast „kohut" EÜ artikli 234 tähenduses – küsimus, mis kuulub üksnes ühenduse õiguse valdkonda –, võtab Euroopa Kohus arvesse järgmisi asjaolusid nende kogumis: organi õiguslik alus, alalisus, otsuste kohustuslikkus, menetluse võistlevus, õigusnormide kohaldamine selle organi poolt ning tema sõltumatus (vt eelkõige 27. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-96/04: Standesamt Stadt Niebüll, EKL 2006, lk I-3561, punkt 12 ja viidatud kohtupraktika).

56 Sellegipoolest, mis puudutab menetluse võistlevust eelotsusetaotluse esitanud kohtus, siis EÜ artikkel 234 menetluse võistlevust Euroopa Kohtusse pöördumise tingimusena ette ei näe. Seevastu tuleneb sellest artiklist, et siseriiklikud kohtud võivad saata asja Euroopa Kohtule vaid juhul, kui tegemist on poolelioleva vaidlusega ja see kohus peab

vastava menetluse raames tegema kohtuotsuse jõudu omava lahendi (vt selle kohta eelkõige 15. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-182/00: Lutz jt, EKL 2002, lk I-547, punkt 13 ja viidatud kohtupraktika).

57 Registrit pidavat kohut, kes teostab oma halduspädevust ilma, et lahendaks samal ajal õiguslikku vaidlust, ei saa pidada kohtuks, kes teostab kohtu õigustmõistvat funktsiooni. Niisuguse olukorraga on tegemist näiteks siis, kui kohus teeb otsuse äriühingu registrisse kandmise taotluse kohta menetluses, milles pole taotletud väidetavalt taotleja õigusi rikkuva akti tühistamist (vt selle kohta eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Lutz jt, punkt 14 ja viidatud kohtupraktika).

58 Seevastu on õigusliku vaidluse lahendamise ja kohtu õigustmõistva funktsiooni teostamisega tegemist juhul, kui kohus vaatab apellatsiooni korras läbi registrit pidava madalama astme kohtu otsust, millega madalama astme kohus on jätnud rahuldamata kande tegemise taotluse, kuna apellatsioonkaebuse esemeks on sel juhul nõue tühistada väidetavalt taotleja õigusi rikkuv akt.

59 Seega tuleb niisugusel juhul apellatsioonikohut põhimõtteliselt käsitada kohtuna EÜ artikli 234 mõttes, st kohtuna, kes võib esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse (vt niisuguste juhtude kohta eelkõige 15. mai 2003. aasta otsus kohtuasjas C-300/01: Salzmann, EKL 2003, lk I-4899; eespool viidatud kohtuotsus SEVIC Systems, ning 11. oktoobri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-117/06: Möllendorf jt, EKL 2007, lk I-8361).

60 Euroopa Kohtule esitatud materjalidest nähtub, et põhikohtuasjas vaatab eelotsusetaotluse esitanud kohus apellatsiooni korras läbi niisuguse otsuse tühistamise nõude, millega äriregistrit pidav madalama astme kohus jättis rahuldamata äriühingu taotluse teha registrisse kanne tema asukoha üleviimise kohta, st muuta nimetatud registris sisalduvat kannet.

61 Seega põhikohtuasjas lahendab eelotsusetaotluse esitanud kohus õiguslikku vaidlust ja teostab kohtu õigustmõistvat funktsiooni vaatamata sellele, et kohtumenetlus ei ole võistlev.

62 Järelikult, arvestades käesoleva kohtuotsuse punktides 55 ja 56 meenutatud kohtupraktikat, tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohut käsitada „kohtuna" EÜ artikli 234 mõttes.

63 Eeltoodut arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et niisugust kohut, nagu seda on eelotsusetaotluse esitanud kohus, kellele on esitatud apellatsioonkaebus äriregistrit pidava kohtu otsuse peale, millega jäeti rahuldamata registrikande muutmise taotlus, tuleb käsitada kohtuna, kes on pädev esitama EÜ artikli 234 alusel eelotsusetaotlust, vaatamata sellele, et ei äriregistrit pidava kohtu otsuse tegemine ega selle peale esitatud apellatsioonkaebuse läbivaatamine eelotsusetaotluse esitanud kohtus ei toimunud võistlevas menetluses.

Teine küsimus

64 Selle küsimusega soovitakse Euroopa Kohtult sisuliselt selgitust, kas niisugust kohut, nagu seda on eelotsusetaotluse esitanud kohus, kelle otsuste peale, mis on tehtud niisuguses vaidluses nagu põhikohtuasjas, saab esitada kassatsioonkaebuse, tuleb käsitada kohtuna, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata EÜ artikli 234 kolmanda lõigu mõttes.

Vastuvõetavus

65 Euroopa Ühenduste Komisjon väidab, et küsimus on vastuvõetamatu, kuna see ei ole põhikohtuasja lahenduse seisukohalt ilmselgelt asjassepuutuv, arvestades seda, et eelotsusetaotlus on Euroopa Kohtule juba esitatud, nii et küsimus, kas asja saatmine Euroopa Kohtusse on kohustuslik või mitte, ei oma tähtsust.

66 See vastuväide tuleb tagasi lükata.

67 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldatakse, et ühenduse õiguse tõlgendamist puudutavad küsimused, mida siseriiklik kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille täpsust Euroopa Kohus ei pea kontrollima, on asjakohased. Euroopa Kohus saab keelduda siseriikliku kohtu esitatud eelotsusetaotlusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et taotletud ühenduse õiguse tõlgendamine ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, või ka juhul, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole

teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (vt selle kohta 7. juuni 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-222/05–C-225/05: van der Weerd, EKL 2007, lk I-4233, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

68 Nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 27 on märgitud, väitis Cartesio eelotsusetaotluse esitanud kohtus, et viimati nimetatu on kohustatud esitama Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, kuna kõnesolevat kohut tuleb käsitada kohtuna, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata EÜ artikli 234 kolmanda lõigu mõttes.

69 Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkis seoses selle väitega kahtlusi, otsustas ta esitada selle kohta Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse.

70 Nõuda siseriiklikult kohtult, et esmalt peab ta esitama eelotsusetaotluse küsimuses, kas teda võib käsitada kohtuna EÜ artikli 234 kolmanda lõigu mõttes, enne kui talle jaatava vastuse korral antaks õigus esitada teise eelotsusetaotlusega küsimusi ühenduse õigusnormide kohta, mis puudutavad tema lahendada oleva vaidluse sisu, oleks vastuolus nii koostöö põhimõttega, millest tuleb juhinduda siseriiklike kohtute ja Euroopa Kohtu suhetes, kui ka menetlusökonoomia põhimõttest tulenevate nõuetega.

71 Pealegi on Euroopa Kohus juba varem ühe käesoleva eelotsusetaotlusega teatud mõttes sarnase juhtumi korral vastanud küsimusele, mis puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtu määratlemist EÜ artikli 234 kolmanda lõigu mõttes, ilma et ta oleks küsimuse vastuvõetavust kahtluse alla seadnud (4. juuni 2002. aasta otsus kohtuasjas C-99/00: Lyckeskog, EKL 2002, lk I-4839).

72 Neil asjaoludel ei saa öelda, vähemalt mitte ilmselgelt, et taotletud ühenduse õiguse tõlgendusel ei ole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega.

73 Seega ei kummuta komisjoni vastuväide selle küsimuse osas eelotsusetaotluste eeldatavat asjassepuutuvust (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus van der Weerd jt, punktid 22 ja 23).

74 Sellest järeldub, et teine eelotsuse küsimus on vastuvõetav.

Põhiküsimus

75 Niisiis puudutab käesolev küsimus seda, kas eelotsusetaotluse esitanud kohut tuleb käsitada „liikmesriigi kohtuna, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata" EÜ artikli 234 kolmanda lõigu mõttes. Eelotsusetaotlusest nähtub, et see küsimus on esitatud arvestades käesoleva kohtuotsuse punktides 30 ja 31 välja toodud asjaolu, et kuigi kõnesoleva kohtu poolt apellatsiooniastmes tehtud otsuseid saab Ungari õiguse kohaselt erandkorras edasi kaevata, nimelt kassatsioonkaebuse esitamisega Legfelsőbb Bíróságile, siis kuna kassatsiooni eesmärk on tagada kohtupraktika ühtsus, on võimalused niisuguse kaebuse esitamiseks piiratud, eelkõige mis puudutab väidete vastuvõetavust, arvestades kohustust viidata õigusnormi rikkumisele, ning ühtlasi eelotsusetaotluses märgitud asjaolu, et Ungari õiguse kohaselt ei peata kassatsioonkaebuse esitamine põhimõtteliselt apellatsiooniastmes tehtud otsuse täitmist.

76 Euroopa Kohus on juba varem väljendanud seisukohta, et siseriikliku apellatsioonikohtu otsused, mida pooled võivad ülemkohtus vaidlustada, ei saa olla tehtud niisuguse kohtu poolt, mis vastab määratlusele „liikmesriigi kohus, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata" EÜ artikli 234 kolmanda lõigu mõttes. Pooltelt ei võta kaebevõimalust asjaolu, et niisuguste kaebuste sisuline lahendamine on seatud sõltuvusse sellest, et ülemkohus oleks kaebuse eelnevalt vastuvõetavaks tunnistanud (eespool viidatud kohtuotsus Lyckeskog, punkt 16).

77 Veelgi enam kehtib see niisuguses menetlussüsteemis nagu see, mille raames tuleb lahendada põhikohtuasi, kuna selles ei ole ette nähtud, et ülemkohus peaks kaebuse esmalt vastuvõetavaks tunnistama, vaid kehtestatud üksnes piirangud sellises kohtus esitatavate väidete laadi osas, nimelt peavad väited puudutama õigusnormi rikkumist.

78 Niisugused piirangud, nagu ka asjaolu, et kassatsioonkaebuse esitamisel Legfelsőbb Bíróságile ei ole peatavat mõju, ei võta pooltelt, kes on pöördunud kohtusse, mille otsuste peale saab niisuguse kaebuse esitada, võimalust tõhusalt kasutada õigust kaevata edasi sellise kohtu otsuse peale, kes lahendab niisugust vaidlust nagu põhikohtuasjas. Seega ei tähenda piirangute olemasolu ja peatava toime puudumine seda, et kõnesolevat kohut tuleks käsitada kohtuna, mille otsuste peale ei saa edasi kaevata.

79 Eeltoodut arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et niisugust kohut, nagu seda on eelotsusetaotluse esitanud kohus, kelle otsuste peale, mis on tehtud niisuguses vaidluses nagu põhikohtuasjas, saab esitada kassatsioonkaebuse, ei saa käsitada kohtuna, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata EÜ artikli 234 kolmanda lõigu mõttes.

Kolmas küsimus

Vastuvõetavus

80 Iirimaa väidab, et käesolev küsimus on hüpoteetiline ja seega vastuvõetamatu, sest kui eelotsusetaotlust ei ole õigusküsimuses edasi kaevatud, ei saa vastus sellele küsimusele olla eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarvilik.

81 Samuti palub komisjon Euroopa Kohtul tuvastada, et küsimuse hüpoteetilisuse tõttu ei ole vaja seda lahendada, kuna eelotsusetaotlus on jõustunud ja saabunud Euroopa Kohtusse.

82 Nende vastuväidetega ei saa nõustuda.

83 Nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 67 mainitud, saab eelotsusetaotluste eeldatavat asjassepuutuvust teatud tingimustel kummutada, eelkõige juhul, kui Euroopa Kohus nendib, et probleem on hüpoteetiline.

84 Iirimaa ja komisjon väidavad, et probleem, et siseriiklikud õigusnormid, mis reguleerivad võimalust esitada kaebus niisuguse otsuse peale, millega on määratud eelotsusetaotluse esitamine Euroopa Kohtule, võivad olla vastuolus EÜ artikli 234 teise

lõiguga, mida käesolev küsimus puudutab, on laadilt hüpoteetiline, kuna antud juhul ei esitatud eelotsusetaotluse esitamise otsuse peale kaebust ning see jõustus.

85 Sellegipoolest ei võimalda ei see otsus ega Euroopa Kohtule esitatud materjalid järeldada, et nimetatud otsust ei ole edasi kaevatud või et seda ei saa enam edasi kaevata.

86 Arvestades käesoleva kohtuotsuse punktis 67 meenutatud väljakujunenud kohtupraktikat, ei ole käesoleva eelotsusetaotluse eeldatavat asjassepuutuvust suudetud kummutada, arvestades seda, et tegemist on ebakindla olukorraga ja et siseriiklik kohus on see, kes vastutab eelotsusetaotluse esitamise õigusliku ja faktilise raamistiku õige määratlemise eest.

87 Sellest tuleneb, et kolmas eelotsuse küsimus on vastuvõetav.

Põhiküsimus

88 EÜ artikkel 234 annab liikmesriikide kohtutele pädevuse ja – kui see on asjakohane – paneb neile kohustuse esitada eelotsusetaotlus, kui kohus leiab kas omal algatusel või poolte taotlusel, et kohtuvaidluse sisulises küsimuses esineb selle artikli esimeses lõigus nimetatud asjaolu. Sellest järeldub, et siseriiklikel kohtutel on asja saatmiseks Euroopa Kohtusse ulatuslikumad volitused juhul, kui nad leiavad, et nende lahendada olevas asjas on tekkinud küsimusi, mis puudutavad ühenduse õigusnormi tõlgendamist või selle kehtivuse hindamist ning mille kohta nad peavad seisukoha võtma (16. jaanuari 1974. aasta otsus kohtuasjas 166/73: Rheinmühlen-Düsseldorf, EKL 1974, lk 33, punkt 3).

89 Samuti tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et kui tegemist on kohtuga, mille otsuste peale saab siseriikliku õiguse kohaselt edasi kaevata, ei välista EÜ artikkel 234 seda, et Euroopa Kohtusse eelotsusetaotluse esitamisel saaks niisuguse kohtu otsuseid vaidlustada siseriikliku õigusega ette nähtud tavapäraste edasikaebamise võimaluste raames. Selguse ja õiguskindluse huvides peab Euroopa Kohus lähtuma eelotsusetaotluse esitamise otsusest, mis tekitab õiguslikke tagajärgi seni, kuni seda ei ole tagasi võetud (12. veebruari 1974. aasta otsus kohtuasjas 146/73: Rheinmühlen-Düsseldorf, EKL 1974, lk 139, punkt 3).

90 Lisaks on Euroopa Kohus juba varem väljendanud seisukohta, et EÜ artiklis 234 liikmesriikides ühenduse õiguse ühtse tõlgendamise tagamiseks kehtestatud kord näeb ette otsese koostöö Euroopa Kohtu ja siseriiklike kohtute vahel menetluses, mis ei sõltu poolte taotlustest (vt 12. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-2/06: Kempter, EKL 2008, lk I-411, punkt 41).

91 Eelotsusetaotlus põhineb kohtutevahelisel dialoogil, mille alustamine sõltub täielikult siseriikliku kohtu hinnangust taotluse esitamise asjakohasusele ja vajalikkusele (eespool viidatud kohtuotsus Kempter, punkt 42).

92 Eelotsusetaotlusest nähtub, et Ungari õiguse kohaselt võib Euroopa Kohtusse eelotsusetaotluse esitamise määruse peale esitada eraldi kaebuse, samas kui põhikohtuasi tervikuna jääb sellegipoolest niisuguse otsuse teinud kohtu lahendada, ning menetlus peatatakse kuni Euroopa Kohtu otsuse kuulutamiseni. Ungari õiguse kohaselt võib apellatsioonikohus, kellele on niisugune kaebus esitatud, muuta eelotsusetaotluse esitamise määrust või tühistada eelotsusetaotluse ning määrata, et eelotsusetaotluse esitanud kohus peab jätkama peatatud siseriiklikku menetlust.

93 Nagu käesoleva kohtuotsuse punktides 88 ja 89 mainitud kohtupraktikast tuleneb, ei välista EÜ artikkel 234 juhul, kui tegemist on kohtuga, mille otsuste peale saab siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, niisuguse kohtu otsuste vaidlustamist siseriikliku õigusega ette nähtud tavapäraste edasikaebamise võimaluste raames, kuigi kõnesolev kohus on esitanud Euroopa Kohtusse eelotsusetaotluse. Siiski ei saa sellise kaebuse tulemusena tehtav lahend piirata pädevust, mille EÜ artikkel 234 annab sellele kohtule Euroopa Kohtusse pöördumiseks juhul, kui see kohus leiab, et tema lahendada olevas asjas on tekkinud küsimusi, mis puudutavad ühenduse õigusnormi tõlgendamist, mille osas on vaja Euroopa Kohtu seisukohta.

94 Pealegi tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on juba varem väljendanud seisukohta, et olukorras, kus kohtuasi on teist korda läbivaatamisel esimese astme kohtus pärast seda, kui kõrgema astme kohus on selle kohtu tehtud otsuse tühistanud, on kõnesoleval esimese astme kohtul õigus pöörduda Euroopa Kohtusse EÜ artikli 234 alusel vaatamata sellele, kas liikmesriigi õigus sisaldab sätet, mis teeb kõrgema astme kohtu poolt õigusküsimuses antud hinnangu kohtutele kohustuslikuks (eespool viidatud 12. veebruari 1974. aasta kohtuotsus Rheinmühlen-Düsseldorf).

95 Seega, kui eelotsusetaotluse esitamise otsuse peale edasikaebamise õigust käsitlevaid siseriiklikke õigusnorme kohaldatakse olukorras, kus põhikohtuasi tervikuna on jätkuvalt eelotsusetaotluse esitanud kohtu lahendada ning ainult eelotsusetaotlus on piiratud apellatsiooni korras vaidlustatud, seatakse EÜ artikliga 234 esimesena nimetatud kohtule antud sõltumatu pädevus Euroopa Kohtusse pöördumiseks kahtluse alla, kuna apellatsioonikohus võib eelotsusetaotluse esitamise otsuse muutmise, tühistamise või selle otsuse teinud kohtule peatatud menetluse jätkamise korralduse tegemisega takistada eelotsusetaotluse esitanud kohtul talle EÜ asutamislepinguga antud pädevuse teostamist asja saatmiseks Euroopa Kohtusse.

96 EÜ artikli 234 kohaselt on eelotsusetaotluse esitamise asjakohasuse ja vajaduse hindamine põhimõtteliselt üksnes eelotsusetaotluse esitamise otsuse teinud kohtu pädevuses, arvestades ka Euroopa Kohtu piiratud kontrollivõimalusi vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 67 mainitud kohtupraktikale. Nii peab see kohus võtma arvesse kohtuotsust, mis on tehtud eelotsusetaotluse esitamise otsuse peale

esitatud kaebuse läbivaatamisel, ning konkreetsemalt otsustama, kas jätta eelotsusetaotlus jõusse, seda muuta või võtta see tagasi.

97 Sellest tuleneb, et niisuguses olukorras nagu põhikohtuasja puhul peab Euroopa Kohus selguse ja õiguskindluse huvides lähtuma eelotsusetaotluse esitamise otsusest, mis tekitab õiguslikke tagajärgi, kuni selle otsuse teinud kohus ei ole seda tagasi võtnud või muutnud, kuna üksnes viimati nimetatud kohus võib otsustada eelotsusetaotluse tagasivõtmise või sellesse muudatuste tegemise üle.

98 Eeltoodut arvestades tuleb kolmandale küsimusele vastata, et seoses eelotsusetaotluse esitamise otsuse peale edasikaebamise õigust käsitlevate siseriiklike õigusnormidega olukorras, kus põhikohtuasi tervikuna on jätkuvalt eelotsusetaotluse esitanud kohtu lahendada ning ainult eelotsusetaotlus on piiratud apellatsiooni korras vaidlustatud, tuleb EÜ artikli 234 teist lõiku tõlgendada nii, et pädevust, mis on selle asutamislepingu sättega antud igale eelotsusetaotluse esitanud kohtule, ei või piirata selliste õigusnormidega, mis võimaldavad apellatsioonikohtul muuta Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamise otsust, see tühistada ja kohustada selle otsuse teinud kohut jätkama peatatud siseriiklikku menetlust.

Neljas küsimus

99 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib neljanda küsimusega teada sisuliselt seda, kas EÜ artikleid 43 ja 48 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi

õigusnormid, mis takistavad selle liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühingul viia oma asukohta üle teise liikmesriiki nii, et säilib tema staatus selle liikmesriigi äriühinguna, mille õigusnormide kohaselt ta asutati.

100 Eelotsusetaotlusest nähtub, et Cartesio kui vastavalt Ungari õigusnormidele asutatud äriühing, mille asukohana on tema asutamisel märgitud Ungari, viis oma asukoha üle Itaaliasse, kuid soovib jääda Ungari õigusega reguleeritavaks äriühinguks.

101 Äriregistriseaduse kohaselt on Ungari õiguse alusel asutatud äriühingu asukoht koht, kus asub tema peakontor.

102 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et äriregistrit pidav kohus jättis Cartesio taotluse teha äriregistrisse muudatus tema asukohta puudutava kande muutmiseks rahuldamata, tuues põhjenduseks, et Ungari õigusnormid ei võimalda Ungaris asutatud äriühingul viia oma asukohta – nagu seda kõnesolevas seaduses mõistetakse – üle välisriiki ja jääda samas seisundi poolest äriühinguks, mille suhtes kehtib Ungari õigus.

103 Niisugune üleviimine nõuab, et äriühingu peab kõigepealt lõpetama ning seejärel tuleb see asutada uuesti vastavalt selle riigi õigusele, kus ta soovib omada uut asukohta.

104 Euroopa Kohus on selle kohta eespool viidatud kohtuotsuse Daily Mail and General Trust punktis 19 meenutanud, et siseriikliku õiguskorra alusel loodud äriühing eksisteerib üksnes selle riigi õiguse kaudu, kuna see määrab tema ülesehituse ja toimimise.

105 Sama kohtuotsuse punktis 20 on Euroopa Kohus märkinud, et liikmesriikide õigusnormid on suures osas erinevad nii selles osas, mis puudutab äriühingu asutamiseks nõutavat seost riigi territooriumiga, kui ka selles osas, kas niisuguse õiguse kohaselt asutatud äriühingul on võimalus seda seost hiljem muuta. Mõne riigi õigusnormide kohaselt on nõutav, et mitte üksnes äriühingu registrijärgne asukoht, vaid ka tema tegelik asukoht, st juhatuse asukoht peab olema vastava liikmesriigi territooriumil, nii et juhatuse asukoha viimine väljapoole seda territooriumi eeldab äriühingu lõpetamist, arvestades kõiki tagajärgi, mida niisugune lõpetamine äriühinguõiguse kohaselt kaasa toob. Teised riigid on andnud äriühingutele õiguse viia juhatuse asukoht üle välisriiki, kuid mõned on selle õiguse suhtes näinud ette teatavad piirangud, ning üleviimise õiguslikud tagajärjed on liikmesriigiti erinevad.

106 Lisaks on Euroopa Kohus sama kohtuotsuse punktis 21 märkinud, et EMÜ asutamislepingus on seda liikmesriikide õigusnormide erinevust arvesse võetud. EMÜ asutamislepingu artiklis 58 (EÜ asutamislepingu artikkel 58, nüüd EÜ artikkel 48) on määratletud asutamisõigust omavad äriühingud ning seeläbi on selle lepingu alusel seose olemasolu seisukohast võrdväärsed nii äriühingu registrijärgne asukoht, juhatuse asukoht kui ka tema peamine tegevuskoht.

107 Euroopa Kohus on 5. novembri 2002. aasta otsuses kohtuasjas C-208/00: Überseering (EKL 2002, lk I-9919, punkt 70) eeltoodud kaalutlusi kinnitades neist lähtudes tuletanud, et liikmesriigi õigusnormide kohaselt asutatud äriühingu võimalus viia oma asukoht, olgu registrijärgne või tegelik, mõnda teise liikmesriiki, ilma et ta kaotaks staatust asutamiskohajärgse liikmesriigi juriidilise isikuna, ning kui see on asjakohane, siis niisuguse üleviimise kord, määratakse kindlaks selle riigi õigusnormidega, mille kohaselt vastav äriühing on asutatud. Ta järeldas sellest, et liikmesriigil on võimalus

kehtestada tema õiguse alusel asutatud äriühingule piiranguid tegeliku asukoha väljapoole riigi territooriumi üleviimise suhtes, et äriühing saaks säilitada oma staatuse juriidilise isikuna, mis tal on selle liikmesriigi õiguse alusel.

108 Pealegi tuleb rõhutada, et Euroopa Kohus on jõudnud niisuguse järelduseni ka EMÜ asutamislepingu artikli 58 sõnastuse põhjal. Kuna EMÜ asutamislepingu artiklis 58 on määratletud asutamisõigusega äriühingud, on sellega seeläbi tunnistatud, et liikmesriikide õigusnormide erinevus nii küsimuses, mis puudutab seost, mis on nõutav, et äriühingu suhtes saaksid kehtida vastava riigi õigusnormid, kui ka küsimuses, milline on liikmesriigi õiguse kohaselt asutatud äriühingu võimalus viia oma asukoht, olgu registrijärgne või tegelik, mõnda teise liikmesriiki, ja kui see on asjakohane, siis niisuguse üleviimise kord, on probleem, mida asutamisõigust käsitlevad normid ei ole lahendanud, vaid mis peab lahenduse leidma õigusloome või rahvusvaheliste kokkulepete kaudu, millega ei ole veel soovitud tulemuseni jõutud (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsused Daily Mail and General Trust, punktid 21–23, ja Überseering, punkt 69).

109 Seega, EÜ artikli 48 kohaselt, kuna ühenduse õiguses puudub asutamisõigusega äriühingu ühtne definitsioon, mis ühestainsast seose kriteeriumist lähtudes määraks, millise riigi õigus on äriühingu suhtes kohaldatav, siis saab küsimusele, kas EÜ artikkel 43 on kohaldatav äriühingu suhtes, kes tugineb sellest artiklist tulenevale põhivabadusele – nagu ka küsimusele, kas füüsilisel isikul, kes on liikmesriigi kodanik, on sellest asjaolust tulenevalt niisugune vabadus –, ühenduse õiguse hetkeseisu arvestades vastata vaid kohaldamisele kuuluva siseriikliku õiguse alusel. Seega alles siis, kui on kindlaks tehtud, et kõnesoleval äriühingul on EÜ artiklis 48 sätestatud tingimusi arvestades tegelik õigus asutamisvabadusele, saab esitada küsimuse, kas nimetatud äriühingu vabadust on EÜ artikli 43 mõttes piiratud.

110 Seega on liikmesriigi pädevuses määratleda nii see, milline peab olema äriühingu seos liikmesriigiga, et teda saaks käsitada vastava riigi õigusnormide kohaselt asutatud äriühinguna, kes saab sellest tulenevalt kasutada asutamisvabadust, kui ka see, millise seose olemasolu on nõutav hiljem niisuguse staatuse säilimiseks. Selline pädevus

hõlmab liikmesriigi võimalust mitte lubada selle riigi õiguse alusel asutatud äriühingul seda staatust säilitada juhul, kui ta soovib siirduda mõnda teise liikmesriiki, viies viimati nimetatu territooriumile üle oma asukoha, ning katkestab seeläbi asutamiskoha liikmesriigi õigusnormidega ette nähtud seose.

111 Igal juhul tuleb liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühingu asukoha niisugust üleviimist mõnda teise liikmesriiki, kus riik, mille õigust tema suhtes kohaldatakse, ei muutu, eristada juhtudest, kus ühe liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühing siirdub teise liikmesriiki nii, et tema suhtes muutub kohaldatavaks teise riigi õigus, ja kus see äriühing muudab oma vormi vastavalt teise, st saabumiskoha liikmesriigi õigusnormidega ettenähtule.

112 Viimati nimetatud juhul ei saa käesoleva kohtuotsuse punktis 110 kirjeldatud pädevus – kaugel sellest, et sellega oleks antud liikmesriigile teatav immuniteet EÜ asutamislepingus asutamisvabadust käsitlevate sätete suhtes selles osas, mis puudutab äriühingute asutamist ja lõpetamist käsitlevaid õigusnorme – õigustada seda, et liikmesriik, mille õiguse alusel äriühing on asutatud, teeb kohustuslikuks äriühingu lõpetamise või likvideerimise, takistades selle ümberkujundamist teise liikmesriigi õigusnormidele vastavaks äriühinguks, kuivõrd teise liikmesriigi õigus seda võimaldab.

113 Niisugune takistus äriühingu ilma eelneva lõpetamise või likvideerimiseta toimuvale tegelikule ümberkujundamisele selle liikmesriigi õigusele vastavaks äriühinguks, kuhu see äriühing soovib siirduda, kujutab endast selle äriühingu asutamisvabaduse piirangut, mis on EÜ artikli 43 kohaselt keelatud, kui seda ei õigusta ülekaalukas üldine huvi (vt selle kohta eelkõige eespool viidatud kohtuotsus CaixaBank France, punktid 11 ja 17).

114 Lisaks tuleb nentida, et eespool viidatud kohtuasjades Daily Mail and General Trust ning Überseering otsuste tegemisele järgnenud ajavahemikul ei ole äriühinguõiguse valdkonna õigusloomes ega rahvusvahelistes kokkulepetes – mida on nimetatud vastavalt EÜ artikli 44 lõike 2 punktis g ja EÜ artiklis 293 – siiani jõutud nendes kohtuotsustes käsitlemist leidnud liikmesriikide õigusnormide vaheliste erinevusteni ning seega ei ole erisuste probleemi veel lahendatud.

115 Komisjon väidab siiski, et ühenduse õigusnormide puudumist kõnesolevas valdkonnas, mida Euroopa Kohus on nentinud eespool viidatud kohtuotsuse Daily Mail and General Trust punktis 23, korvavad ühenduse õigusnormid, mis reguleerivad asukoha üleviimist teise liikmesriiki ning mis on ette nähtud niisugustes määrustes nagu määrus nr 2137/85 Euroopa majandushuvigrupi kohta ja määrus nr 2157/2001 Euroopa äriühingu kohta või nõukogu 22. juuli 2003. aasta määrus (EÜ) nr 1435/2003 Euroopa ühistu (SCE) põhikirja kohta (ELT L 207, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 280), ning nimetatud määrustest lähtudes vastu võetud Ungari õigusnormides.

116 Komisjon leiab, et neid eeskirju saab või isegi peab kohaldama *mutatis mutandis* juhtudele, kus liikmesriigi õigusnormide alusel asutatud äriühing viib oma tegeliku asukoha üle teise liikmesriiki.

117 Selles osas tuleb nentida, et kuigi mainitud määrustega, mis on vastu võetud EÜ artikli 308 alusel, on nende alusel loodavatele uutele juriidilistele isikutele nähtud ette tegelik võimalus viia oma registrijärgne asukoht ning seega ka tegelik asukoht – tingimusel, et need kaks on samas liikmesriigis – üle teise liikmesriiki ilma, et oleks vajalik üleviidava juriidilise isiku lõpetamine ja uue juriidilise isiku loomine, toob niisugune üleminek siiski paratamatult kaasa selle, et muutub riik, mille õigus üleviidava üksuse suhtes kohaldamisele kuulub.

118 Näiteks Euroopa äriühingut puudutavas osas tuleneb see määruse nr 2157/2001 artiklitest 7 ja 8 ning artikli 9 lõike 1 punkti c alapunktist ii.

119 Põhikohtuasjas soovib Cartesio viia Ungarist Itaaliasse üle ainult oma tegeliku asukoha, soovides säilitada oma staatuse Ungari äriühinguna, seega ilma et muutuks riik, mille õigust tema suhtes kohaldatakse.

120 Seega ei või nende ühenduse õigusnormide kohaldamine *mutatis mutandis*, millele komisjon viitab – isegi kui lähtuda eeldusest, et juhul, kui tegemist on liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühingu asukoha üleviimisega teise riiki, tuleb lähtuda ühenduse õigusnormidest –, ühelgi juhul viia niisuguse tulemuseni nagu eeldatakse põhikohtuasjas.

121 Edasi, mis puudutab eespool viidatud kohtuotsuse SEVIC Systems mõju põhimõttele, mida on kinnitatud eespool viidatud kohtuotsustes Daily Mail and General Trust ning Überseering, siis tuleb nentida, et neis kohtuotsustes ei ole käsitletud sama probleemi, nii et ei saa väita, et esimesega neist oleks nimetatud kahe kohtuotsuse mõju täpsustatud.

122 Eespool viidatud kohtuotsuse SEVIC Systems aluseks olnud kohtuasi puudutas niisuguse piiriülese ühinemise kaudu toimunud asutamise tunnustamist äriühingu asutamiskoha liikmesriigis, kus äriühingu ühinemine toimub mõnes teises liikmesriigis, ja selline juhtum on oma asjaoludelt põhimõtteliselt erinev olukorrast, mis oli käsitlusel eespool viidatud kohtuotsuses Daily Mail and General Trust. Eespool viidatud kohtuotsuses SEVIC Systems käsitletav olukord sarnaneb pigem olukorraga,

mis on olnud käsitlusel muudes Euroopa Kohtu otsustes (vt 9. märtsi 1999. aasta otsus kohtuasjas C-212/97: Centros, EKL 1999, lk I-1459; eespool viidatud kohtuotsus Überseering, ning 30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-167/01: Inspire Art, EKL 2003, lk I-10155).

123 Seega, niisuguses olukorras ei ole küsimus, mis esmalt tähtsust omab, mitte see, mis on välja toodud käesoleva kohtuotsuse punktis 109, nimelt kas kõnesolevat äriühingut võib käsitada selle liikmesriigi äriühinguna, mille õiguse alusel ta on asutatud, vaid pigem on küsimus selles, kas see äriühing – mille puhul on selge, et tegemist on liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühinguga – kohtab oma asutamisvabaduse teostamisel mõnes teises liikmesriigis piiranguid või mitte.

124 Kõike eeltoodut arvestades tuleb neljandale küsimusele vastata, et ühenduse õiguse hetkeseisu arvestades tuleb EÜ artiklit 43 ja EÜ artiklit 48 tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus niisugused liikmesriigi õigusnormid, mis takistavad selle liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühingul viia oma asukohta üle teise liikmesriiki nii, et säilib tema staatus selle liikmesriigi äriühinguna, mille õigusnormide kohaselt ta on asutatud.

Kohtukulud

125 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. **Niisugust kohut, nagu seda on eelotsusetaotluse esitanud kohus, kellele on esitatud apellatsioonkaebus äriregistrit pidava kohtu otsuse peale, millega jäeti rahuldamata registrikande muutmise taotlus, tuleb käsitada kohtuna, kes on pädev esitama EÜ artikli 234 alusel eelotsusetaotlust, vaatamata sellele, et ei äriregistrit pidava kohtu otsuse tegemine ega selle peale esitatud apellatsioonkaebuse läbivaatamine eelotsusetaotluse esitanud kohtus ei toimunud võistlevas menetluses.**

2. **Niisugust kohut, nagu seda on eelotsusetaotluse esitanud kohus, kelle poolt niisuguses vaidluses nagu põhikohtuasjas tehtud otsuste peale saab esitada kassatsioonkaebuse, ei saa käsitada kohtuna, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata EÜ artikli 234 kolmanda lõigu mõttes.**

3. **Seoses eelotsusetaotluse esitamise otsuse peale edasikaebamise õigust käsitlevate siseriiklike õigusnormidega – olukorras, kus põhikohtuasi tervikuna on jätkuvalt eelotsusetaotluse esitanud kohtu lahendada ning ainult eelotsusetaotlus on piiratud apellatsiooni korras vaidlustatud – tuleb EÜ artikli 234 teist lõiku tõlgendada nii, et pädevust, mis on selle asutamislepingu sättega antud igale eelotsusetaotluse esitanud kohtule, ei või piirata selliste õigusnormidega, mis võimaldavad apellatsioonikohtul muuta Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamise otsust, see tühistada ja kohustada selle otsuse teinud kohut jätkama peatatud siseriiklikku menetlust.**

4. Ühenduse õiguse hetkeseisu arvestades tuleb EÜ artiklit 43 ja EÜ artiklit 48 tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus niisugused liikmesriigi õigusnormid, mis takistavad selle liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühingul viia oma asukohta üle teise liikmesriiki nii, et säilib tema staatus selle liikmesriigi äriühinguna, mille õigusnormide kohaselt ta on asutatud.

Allkirjad

EUROOPA ÜHENDUSTE KOHTU VÄLJAANDED

Euroopa Kohtu ja Esimese Astme Kohtu lahendite kogumik

		EUR
I ja II osa (alates 1990. aastast):	1954 kuni 1994 (kollektsioon)	1850.—
	1995 kuni 2003 (aastakäigu hind)	170.—
	2004	95.—
	2005 kuni 2008 (aastakäigu hind)	250.—
Osa „Avalik teenistus" (EKL AT):	1995 kuni 2003 (aastakäigu hind)	70.—
	2004	40.—
	2005 kuni 2008 (aastakäigu hind)	100.—
I, II ja EKL AT osa:	1995 kuni 2003 (aastakäigu hind)	205.—
	2004	115.—
	2005 kuni 2008 (aastakäigu hind)	300.—

Euroopa kohtu korraldust, pädevust ja menetlust käsitlevate tekstide kogumik (1999) 15.—

Hinnad Luksemburgis, ilma käibemaksuta.

Väljaannete levitajad on loetletud tagakaane siseküljel.